

PADOMJU TAUTAS LIELĀ UZVARA

Kādreiz vēsturnieki uzrakstījis monografijas un pētījumus, kas būš veltīti jaunajiem vārdiem, ko radījuši padomju īstenība un kas izsaka padomju sabiedrības dzīves visdziļāko jēgu. Aiz šiem vārdiem nostāties mūsu varonīgā laikmeta lielie cilvēki un viņu dižie, Leņina-Stalīna ideju gaismas apmirdzē darbi...

Pieņēma...
Izrunāties tikai šo vienu vārdu — tas ir tik vienkāršs un liekas, jau pirms gadsimtiem atradās cilvēku vārdu krājumā — izrunāties šo vārdu, un jūs sajūsit mūsu padomju laika elpu, sadzirdēsiet uzvarām vainagoto gaitu, kādā iet lauzu kolonas pa stalinisko ceļu uz socialismu. Jūsu acu priekšā nostāties Dņeprogēsa dambji, Magnitkas domēnkrašnis, tālās aizejošie Turksiba siležu ceļi, jaunās pilsētas un ciemi, jaunie cilvēki kas rada vispilnīgākās mašīnas, kas izaudzē agrāk neredzētas ražas, kas virza uz priekšu zinātni un tehniku, literatūru un mākslu. Šie jaunie landis ir Stalīna pirmkāra piecādu varoni, uzvarētāji lielajās cīņās par socialisma uzvaru visās saimniecībās un kultūras celtniecības frontēs.

Uzvarētāji cīņā par socialismu, kas izaudzināti un norūdīti Stalīna piecādu jaunceltnēs, viņi kļuva par uzvarētājiem arī kara laukā. Viņi satīeca ne-lūgo vīsi — ārzemju iebrucēju — imperialistu, kas bija ielaucies mūsu zemes robežās. Viņi nosargāja mūsu Dzintenes godu un brīvību, tās zemes godu un brīvību, kas piecādu laikā bija uzplaukusī kā dārze, kā brīnišķīgs dārze, kas izaudzēts, pateicoties gudra dārznieka enerģijai un grībai.

Bet kad kauju pērkoni bija beiguši dūnēt un miljoniem cilvēku visās zemes-lodes malās, kuras Padomju Armija bija atbrīvojuši no fašisma jūga, uzelpoja brīvi un priecīgi, — diženis vadonis atkal aicināja mūs darbā, mierīgā radošā darbā. Biedrs Stalīns nosprauda PSRS tautas saimniecības atjaunošanas un attīstības programmu pirmajai pēckara piecādei. Tas bija Stalīna ceturtais (pir-mā pēckara) piecādes plāns — aizraujošs un iedvesmojošs dokuments, ko vienprātīgi pieņēma visa padomju tauta kā cīņas programmu mierīgām jaun-rades darbām, kā lāpu, kas apgaismo ceļu uz jaunām lielām uzvarām.

Kopš tā laika pagājuši pieci gadi. Un šodien, izcīnījuši tiesības liksmoties, mēs ar lepnumu lasām presē publicēto PSRS Valsts plāna komitejas un PSRS Centrālās statistikas pārvaldes ziņojumu par PSRS ceturti (pi-mā pēckara) piecādu plāna izpildes rezultātiem 1946.—1950. gados.

Pirms pieciem gadiem, runādams Maskavas pilsētas Stalīna vēlēšanu ap-gabalā vēlētajū sapulcē, Josifs Visarionovičs teica:

«Jaunā piecādu plāna pamata uzdevumi ir atjaunot cietušos valsts rajonus, atjaunot rūpniecības un lauksaimniecības pirmkāra līmeni un pēc tam pār-sniegt šo līmeni vairāk vai mazāk ievērojamos apmēros. Nemaz nerunājot par to, ka tuvākajā laikā atceļs kartīšu sistemu, sevišķa uzmanība tiks pievērstā plaša patēriņa preču ražošanas paplašināšanai, darba lauju dzīves līmeņa pacel-šanai, konsekvēnti pazeminot cenas visām precēm, un plaši visāda veida zinātniski pētniecisku institūtu celtniecībai, kas varēs dot iespēju zinātnēi izvērst savus spēkus.»

Iedziļinoties šajās dienās publicētā Ziņojuma tekstā un skaitļos, domās at-skatoties uz aizvadīto piecu gadu notikumiem, mēs atkal un atkal pārlie-cināmies par to, cik pilnīgi iemiesojušies dzīvē mūsu Stalīna vārdi! Tas Ziņo-jumā izteikts ar bolševiku partijai un padomju valdībai parastajiem, vien-kāršajiem, mierīgajiem, dziļās jēgas un nozīmes pilnajiem vārdiem:

«PSRS Augstākajā Padomē 1946. gada martā pieņē-mtais PSRS tautas saimniecības atjaunošanas un at-tīstības pēckara piecādes plāns 1946.—1950. gadiem iz-pildīts sekmīgi, un plāna svarīgākie uzdevumi ievē-rojami pārsniegti.»

Cik daudz šie vārdi pasaka ikviena padomju cilvēka sirdij, tā cilvēka sirdij, kas savu darbu, savu enerģiju veltījis cīņai par Stalīna pēckara piecādes uzdevumu realizāciju!

Ziņojuma skaitļi atspoguļo mūsu Tēvijas spēku un varenības nemīlīgo, kon-sekvento, vienmēr augšupejošo pieaugumu. Tie no jauna sevišķi pārliecinoši parāda socialistiskās sistēmas ārkārtīgi lielās priekšrocības, tās dzīvotspēju, tās progresīvo raksturu.

Pirms pieciem gadiem ne tikai mūsu neslēptie, atklātie ienaidnieki, bet arī tie, kas bija uzlikuši viltus «draugu» maskas, mierināja sevi ar cerību, ka Padomju Savienība nerealizēsot pēckara atjaunošanas uzdevumus bez aiz-oķeana «palīdzības».

Ko teiks šie kungi šodien? Ko viņi var nostādīt pretim padomju tautas mierīgā darba lielajiem sasniegumiem?

Ziņojums par Stalīna pēckara piecādes izpildes rezultātiem ir jauns trieciens kara kurinātājiem, amerikāņu un angļu imperialistiem. Visā pasaulē, visi godīgie cilvēki vīrs zemes, lasot Ziņojumu, vēlēiz uzskatāmi pārliecinās par to, ka... Padomju Savienība nesaņāurina, bet, gluži otrādi, paplašina civilo rūpniecību, nesaņāurina, bet, gluži otrādi, paplašina jaunu grandiozu hidro-staciju un irigācijas sistēmu celtniecību, nepārtrauc, bet, gluži otrādi, turpina cenu pazemināšanas politiku... (J. Stalīns).

Tas fakts, ka PSRS tautas saimniecības atjaunošanas un attīstības pēckara piecādes plāns sekmīgi izpildīts, bet svarīgākajos uzdevumos — ievērojami pārsniegti, ir liela uzvara, ko guvusi padomju tauta, kuru bolševiku partija iedvesmo un ved pa gudrā Stalīna norādīto ceļu uz komunismu. Šī uzvara cels vēl augstāk visu padomju cilvēku iniciatīvu un enerģiju, pavairo viņu spēkus cīņā par komunistiskās sabiedrības uzcēlšanu.

Velcu daudz — veikšu vēl vairāk. — tāds ir ikviena padomju patriota prin-cips, kas nosaka viņa izturēšanās normas visos jautājumos, kuri skar viņa dārgo Tēviju.

Tā tas bijis vienmēr, tā tas būs arī turpmāk. Priecājoties par jau gūto uzvaru, padomju ļaudis, palāvisbas pilni, ies uz priekšu, lai izcīnītu jaunas, vēl nozīmīgākas, vēl ietilākas uzvaras.

Kopā ar visu padomju tautu šodien svin uzvaru arī mūsu mākslas inteli-gence. Priecādamās par milzu uzvarām, ko mūsu zeme guvusi visās saim-nieciskās celtniecības nozarēs, viņa sevišķi lepojas ar to, ka Ziņojums par piecādes izpildes rezultātiem īpaši atzīmē kultūras, zinātnes un mākslas tā-lāko uzplaukumu Padomju Savienībā.

Šis uzvaras izcīnīšanai ne mazums radoša darba veltījuši mūsu skatuves mākslinieki un muzikā, kino meistari, tēlotāji mākslinieki un arhitekti. Kā gan lai viņi nelepojas! Mūsu zeme taču ir pirmā pasaulē, kur mākslas darbi-nieku panākumus partija un valdība novērtē vienlīdz ar panākumiem eko-nomiskajā laukā!

Mūsu padomju zemē literatūra un māksla ir trīs un dārga tautai. Mūsu padomju zemē katru ievērojamu darbu, ko radījis literāts vai mākslas meis-lars, «tauta uzskata par savu uzvaru... Katru ievērojamu darbu var salīdzināt ar uzvaru kaujā vai ar lielu uzvaru saimnieciskajā frontē» (A. Zdanovs).

Un mūsu mākslinieks šodien, lasot Ziņojumu par Stalīna pēckara piecādes plāna izpildes rezultātiem, ar pilnām tiesībām atkārtō mūsu laikmeta talan-tīgākā dzejnieka ievērojamās vārdus:

Priecīgs esmu —
arī mans darbs,
ieplūst
darbā,
ko veic republika.

Un, apsvērtot viens otru sakarā ar lielo uzvaru, visi padomju cilvēki saka: Slava tam, kas mūs novedis līdz uzvarai! Slava Stalīnam — skolotājam un vadonim!

Stalīna vadībā — uz priekšu, uz komunismu!

(No laikraksta «Sovetskoe Iskustvo»)

«Leņingradas vēsture»

Šinīs dienās PSRS Geografu biedrī-bas Pilsētu vēstures un attīstības ko-misija noklausījās Stalīna premijas laureata profesora M. Viatkina refera-tu par darbu «Leņingradas vēsture», kas aptvers trīs sējumu un ko sagata-vo pilsētas 250. gadadienai, kuru atzi-mēs 1953. gadā.

Sis kolektīvais darbs uz 150 iespied-loksnēm aptvers Krievijas imperijas laikā galvaspilsētas vēstures visus posmus. Tas rādīs šo pilsētu kā sabied-riskās revolucionārās domas, strādnie-ku revolucionārās kustības centru, Lie-lās Oktobra socialistiskās revolūcijas sūpuli. Plaši būs parādīta Leņina pil-sētas augšana padomju laikā, tās nesā-dragājamā izturība. Lielā Tēvijas kara gados, kā arī Leņingradas sasniegumi pēckara piecādes laikā. Sevišķa vērti-ba būs pievērstā biedra J. V. Stalīna lomai socialistiskās Leņingradas izvei-došānā, pilsētas aizsardzībā pilsoņu un Lielā Tēvijas kara gados.

Jau sastādīts «Leņingradas vēstures» I. sējums, kas aptver periodu no pil-sētas dibināšanas līdz 1861. gadam. Sagatavo atlikušos divus sējumus.

VISU ZEMJU PROLETARIESĪ, SAVIENOJĒTIES!

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1951. G.

22. APRILĪ

Nr. 16 (327)

Mitīnš rūpnīcā «Sarkanā Zvaigzne» sakarā ar Ziņojumu par pēckara piecādes izpildīšanu

PADOMJU DZĪVES VEIDS

Lasot šo dokumentu nevienam nevar palikt vienaldzīgs. Tā skaidri formulē-tais teksts un skaitļi modina iekšējā padomju cilvēkā pamatotu lepnumu, gaisu prieku un dzīli, ne ar ko nesali-dzināmu mīlestību uz lielo Stalīnu, kas pirms pieciem gadiem nosprauda mūsu tautai grandiozu arioma uzde-vumu. Visus šos piecus gadus gudri un droši vadīja mūs, lai šo uzdevumu realizētu.

Šo dokumentu nevar izlasīt tikai vie-nu reizi. Tas jāizlasa vairākkārt. Pār-domāiet katru vārdu, domās iztolo-ties, kas slēptas īstenībā aiz katru skaitļa. Protams mēs arī agrāk zinā-jām, ka pirmais pēckara piecādes plāns izpildīts un pārsniegti, ka tā iz-pilde pabeigta pirms termina. Taču ti-kai izlasot PSRS Valsts plāna komite-jas un PSRS Centrālās statistikas pār-valdes vēsturisko Ziņojumu, mūsu zināšanas iecūst tik reāli sajūtamu formu un vispārīgāku pārsteidzoši dižēnā ainavā.

Pievērsīsimies tikai galvenajam. Piecādes uzdevums rūpniecībā bija staliniski vienkāršs un skaidrs: ne ti-kai sasniegt, bet arī pārsniegt pirms-kāra līmeni. Pārsniegt par 48 procent-tiem, salīdzinot ar pirmskāra 1940. ga-du. Tas nebija viegls uzdevums: atce-rsīmes, cik smagu mantotumu mums bija atstājis karš. Ievērojamā padomju zemes daļā viss bija izpostīts un sa-grauts. Tautas labākie ļaudis nupat tikai atgriezās savās vecajās mājvietās. Varēja likties, ka četros kara gados viņu rokas būs atradinājušās no inle-riģa darba... Bet padomju dzīvei bija tik liels spēks, tik dziļi padomju cil-vēku sirdis bija saglabājušas ilgas pēc mierīga darba, ka nesenie kaujinieki tūlīn, bez iebaidās kavēšanās, bez ieb-kāda pāreijas laika kļuva par lielākie-m miera laika darba armijas kareivjiem. Rezultātā pirmskāra līmenis padomju rūpniecībā pārsniegti nevis par 48, bet par 73 procentiem. Līdz ar to par veseliem divdesmit pieciem procentiem pārsniegti biedra Stalīna dotais uzde-vums. Lūk, tas ir veikts staliniski, kā pienākas padomju cilvēkiem!

Bet sevišķi priecīgs un patīkams ir apzina, ka šie skaitļi nozīmē miera laikam domātu produkciju, ko izlieto tautas svarīgāko vajadzību apmierinā-šanai, laimīgas un prieka pilnas dzī-ves celšanai. Nemsim skaitļus par to rūpniecības nozari, ar kuru sāka pa-domju tautas miera laika uzvaru uz-skaitīšana — melno metalurģiju. Uz-devums bija pārsniegt šajā visās in-dustrijas pamatnozārē pirmskāra līme-ni par 35 procentiem. Sis uzdevums izpildīts ar desmit procentu uzvišu! Labi zināms, ka no metala, no tērauda var izgatavot lielgabalus, šāvinius, tan-kus un citus ierīcināšanas un masu slepkavošanas ierīces. Vinā okeana mūsā, Amerikas Savienotajās Valstīs, tāpat arī visās to kolonijās, kas sagla-bājušas savu patstāvīgas valsts nosau-kumu vienlīdz ģeografiskajās kartēs, tā arī dara. Tur metale tikpat kā neatrod citu pielietojumu. Bet pie mums? Kādu vajadzību apmierināšanai izlietoja mū-su zemē desmitiem miljonu tonnu tērauda?

Mēs to neslēpiam. Ziņojumā tas pa-teikts pilnīgi skaidri un noteikti. No šā metala mēs izgatavojam turbīnas,

darbagaldus, lokomotīves, traktor-us un dažnedažādas citas miera laika dzīvei nepieciešamas mašīnas. 1950. gadā Pa-domju Savienībā izgatavoto visdažādā-ko mašīnu daudzums vairāk nekā divas reizes, precīzāk — 2.3 reizes. Pārsnie-dza 1940. gadā izgatavoto mašīnu un aparātu daudzumu. Tvaika turbīnas, kā zināms, nešauj, — 1950. gadā to izgata-vots 2.6 reizes vairāk... Kombaini, — to ziņa it visi, — nespēi izcīnīt, tie vienlīdz novēc labību. Šo komplikēto mašīnu 1950. gadā izgatavots 3.6 rei-zes vairāk... Elektroenerģiju, pie-mums neizlieto nevainīgu cilvēku no-galināšanai, — elektriskais krēslis ir amerikāniskā «dzīves veida» neatne-mama sastāvdaļa, — pie mums elek-trisko enerģiju izlieto mierīgiem jaun-celsmes mērķiem, un padomju rūpni-cas 1950. gadā devuša trīs reizes vai-rāk elektrolēkārtas nekā pirmskāra, 1940. gadā...

Lūk, kur izlieto padomju tēraudu! Mums metāls vajadzīgs padomju rūp-niecības galveno ražošanas fondu oa-lielināšanai. Jā, padomju metālu izlie-to nevis zobenu, bet gan arķlu kaldi-nāšanai.

Pie tādiem pašiem secinājumiem liek nonākt skaitļu analīze par piecādes plāna izpildi kurā katrā smagās in-dustrijas nozarē, nemaz jau nerunājot par tādām miera laika rūpniecības no-zarēm kā tekstilrūpniecība, ādas un apavu rūpniecība, pārtikas rūpniecība utt. kas kalpo cilvēku tiešo vajadzību apmierināšanai. Bet Ziņojumā ir vēl viens rādītājs, kas ārkārtīgi pārlie-cinoši atspoguļo mūsu piecādes mie-riģo raksturu un padomju dzīves veidu.

Runa ir par to, ka Padomju Savie-nības darba ļaudis 1950. gadā sasnē-muši savu personīgo materiālo un kultūras vajadzību apmierināšanai 74 procentus nacionālā ienākuma! Bez viena procenta trīs ceturtdaļas no visa nacionālā ienākuma, — bet tas sasniedz simtiem miljardiem rubļu, — izdots mūsu visu, padomju cilvēku, personī-gie vajadzību apmierināšanai!... Tādas ir komunisma redzamās izziemes!

Kas attiecas uz nacionālo ienākumu, tad mēs zinām, kā nepiepildāmālais ka-batās pazūd tā lielākā daļa zemē, kas dižojas ar «amerikānisko dzīves vei-du»: ieskatīties viņu, amerikāņu, da-tošos par Volstrita monopoliju belnu, un jūs redzēsiet to pilnīgi skaidri.

Bet kur noved kara ekonomika, bru-nošanās drudzis, rāda cits piemērs. Ta-tā pašā dienā, kad publicēta Ziņojumu par piecādes izpildes rezultātiem, An-glijas parlamentā uzstājās ar runu tirdzniecības ministrs Harolds Vilsons. Viņš pateica «lepnajiem britiem» lielu daudzumu nepatīkamu lietu. No tām raksturīgākās ir šādas: pirmkārt, Liel-britānijas tirdzniecības ministram nā-cies atzīt, ka ne tekstilpreču ražošanā, ne to eksportā Anālā vēl nav sa-sniegusi pirmskāra, 1938. gada līmeni, kaut arī ministra kungs nāca klajā ar speciālu piezīmi, ka šis 1938. gads esot bijis «slikts»... Sāda atzišanās ir se-viški slimīga, ja atceramies to, ka mū-su zemē kokvilnas audumu ražošana piecādes laikā pārsniegusi 2.4 reizes, bet vilnas audumu ražošana — 2.9 reizes!

Otrkārt, Vilsona kunga runa darīja zināmu, ka «jūru valdniece» kā ubadze

spiesta lūgties un diedelēt no saviem bagātajiem saimniekiem — amerikā-niem dažnedažādas izeivielas. Tā, piemēram, Amerika līdz pat pēdējam lai-kam nav atradusi par vajadzīgu pazi-not, cik daudz sēra tā dos Anglijas rūpniecībai šā gada otrā ceturksnī!... Perspektīvas ir tik drūmas, ka, sarkanā ar Vilsona vārdiem, Anglijas viskozes rūpniecībai draud katastrofa...

Interesanta amava — pretstats krievu parunai: ja gaiva nociesta, matu dē-lvairs neraud... Pazudivuši nacionālo suverēnitāti, smīkst sēra trūkuma dēļ!

Tāds stāvoklis ir trūdošā kapitalisma pasaulē. Kāds kontrasts, salīdzinot ar lieliskajām izredzēm, kas pavērušās socialistiskajai valstij pirmā pēckara piecādes plāna izpildes rezultātā!

Šajā monumentālajā ainavā, kas ap-tervis visu padomju zemī mēs redzam arī mūsu pūliņu auglus, latviešu tau-tas mierīgā darba rezultātus. Ikvienš no mums ar sevišķu gandarījumu izla-sīs rindas, kas veltītas tieši šim jau-tājumam.

Taču latviešu tautas darba nopelni parādīti ne tikai tur, kur par to pa-teikts tieši. Kad runa ir par tērauda-liešanu un metāla velmēšanu, vai tur nav ietverts, kaut mazā daļā, Liepā-las metalurģijas darbs? Bet kad runā par PSRS dzelzceļu vagonu parka at-jaunošanu, vai šajā darbā nav pieda-lījušies, cik tas bijis viņu spēkos, Rū-ģas vagonu būvētāji, gluži tāpat kā VEFa kolektīvs piedalījies sakaru li-dzveļu atjaunošanā? Un tā tas ir visās nozarēs!

Pirmā pēckara piecāde padomju tautai nav nekāda robeža. Tas ir tramplins, lai pāstrinātu tālāko virzi-šanos uz priekšu, uz komunismu. Pa-domju dzīves veids ar to arī izceļas, ka tajā ietverti centieni nemīlīgi vir-zīties uz priekšu... Padomju cilvēki vienmēr pievērs savus skatienus nā-kotnē, ko viņi cel savām rokām. Ro-dās vēlēšanās minēt vienī nelielu pie-mēru.

Kādreiz, Piemaskavas rajona laik-raksta bija ievietota kādas vie-tējās skolas pionieru vēstule. Kas bija savilnojis bērnus, kāpēc viņi bija nolēmuši rakstīt laikrakstam? Iz-rādīās, ka viņus savilnojuši prob-lema par Galvenā Turkmēnijas kanāla ūdeni izlietošanu! Kanāls vēl nav iz-būvēts, pētnieki vēl tikai nospauz tā trasi, bet tālu no turienes, Maskavas apkaimē pat bērni raksta avīzē par to, ka jāpadomā, kā saglabāt kanāla ūde-nus tīrus, lai tātos neieklūti kužu ku-rināmā atkritumi, lai ūdens nonāktu līdz tīrumiem apūdeņošanai derīgs, lai tā būtu labi dzīves avstākli zivīm... Un bērni ne tikai izsaka savas raizes, bet arī nāk klajā ar pilnīgi konkrēti, ļoti interesantu priekšlikumu: ierīkot vīrs visa kanāla vadus, līdzīgu trolei-busa vadiem, lai šīs hidroelektro-staciju strāvu un uzbūvēt kuģniecībai kanāli specialus elektrokūžus. Tad ūdens kanāli vienmēr būs tīrs...

Salā mazajā piemērā kā ūdens pilie-nā atspoguļojas mūsu padomju dzīves, mierīgas jaunrades dzīves veids, kuras piecos gados gūti tik spoži panākumi, kas iespējami vienlīdz uzcēlūšā so-cialisma zemē, Stalīna zemē

Tautas radošais darbs

Padomju tauta pārdzīvo prieku un lepnuma pilnas dienas. Padomju Savienības darba lauku sirds iejūsmas Zinojums par PSRS ceturtās (pirmās pēckara) piecādes plāna (1946.—1950. gadu) izpildījumu.

Lasot šo dokumentu, liekas, ka pārskatām visu mūsu zemī, visu Dzimteni, no Maskavas līdz visattālākajiem apgabaliem, ka redzam padomju cilvēkus — vienkāršus, varonīgus staliniskā laikmeta celtņiekus, kuri veic mērķīgu, radošu darbu, redzam mūsu strādnieku un kolchoznieku, padomju inteliģences, iedvesmotāju — biedru Staļinu — mūsu uzvaru organizatoru.

Daudzu miljonu lielajā Padomju Savienības draugu saimē šis Zinojums radīja prieku un lepnumu par socialistiskās iekārtas jaunā uzvaru, bet mūsu ienaidnieku nometnē — apjukumu un bailes.

Cehoslovākijas laikraksts «Rude Pravo» atzīmē, ka šis paziņojums ir «Miera cīņas triumfāla uzvara». Tas ir tālāks un precīzs apzīmējums dižajam vēsturiskajam dokumentam, Amerikāņu laikraksti, ka konstatē TASS korespondents, Zinojuma publicē bez komentāriem. Pirmā pēckara piecādes plāna izpildījums ir vēl viens varens trieciens amerikāņu-angļu kara kurlātājiem, trieciens melīgajai imperialistu propagandai.

Padomju tauta Staļina vadībā guvusi milzu panākumus rūpniecības, lauksaimniecības, transporta, kultūras attīstībā un attīstībā. Staļina ģenīša vada mūsu tautu no uzvaras uz uzvaru, palīdz pārvarēt grūtības, atkal arvien jaunus un jaunus iespēju apvārnus.

Vēl nebija apkūsi šī lielgabali, vēl padomju cilvēki ar ierociem rokās cīnījās par Dzimtenes brīvību un neatkarību, bet partija, valdība un lielais Staļins jau izstrādāja mierīgu, radošu darba plānu.

Staļins jau tad redzēja mūsu šodienas fabrikas un rūpnīcas, šachas un raktuves, kuras atjaunojami, kurām likusi atzīmēt, kuras uzcelti no jaunā padomju tauta. Ticība tautai, ticība tautas nēlzišķošām jaunrades spēkam — šī, gudrā staliniskā plāna pamats, ticība Staļinam — šī, padomju cilvēku virsības, varonības un darba drosmes avots, no kā viņi smēlās spēku sēkmīgi izpildīt pēckara piecādes plāna uzdevumus.

Latviešu tauta, tāpat kā visas mūsu varenes, daudznacionālo socialistiskās Dzimtenes tautas, arī guvusi vēsturiskos panākumus cīņā par šī grandiozā plāna izpildījumu.

Padomju Latvijai hitleriskie okupanti cirta dzilas un asinānas brūces. Latvijas Komunistiskās (bolševiku) partijas Centrālā Komiteles sekretars b. J. Kalnberziņš savā referātā LK(b)P X kongresā pastāstīja, kādus milzīgus zaudējumus fašistiskie iebrucēji nodarījuši mūsu republikas rūpniecībai, lauksaimniecībai un kultūrai, runāja par to, kā Vissavienības Komunistiskās (bolševiku) partijas Centrālā Komitele, padomju valdība un lielais Staļins palīdzēja latviešu tautai.

Cīņa par pēckara piecādes plāna izpildījumu vēl vairāk tuvinājusi mūsu Dzimtenes brālīgās tautas, Zinojumā uz-

skaitītās spēkstacijas, kas kara laikā sagrautas un tagad jau atjaunotas. To vidū minēta arī Rīgas spēkstacija. Vai gan latviešu tauta spēj aizmirst, kā atjaunoja Keguma spēkstaciju! Blakus latviešu inženieriem un strādniekiem strādāja Leningradas inženieri un strādnieki.

Buržuaziskajā Latvijā 1926. gadā elektrības pārēriņš bija uz katra iedzīvotāja tikai 5 kilovattstundas, bet visā Latvijā elektriskie enerģiju vienā gadā ražoja mazāk, nekā tagad dod Keguma spēkstacijas divas turbinas vienā ceturksnī.

Buržuaziskajā Latvijā laikā Keguma spēkstaciju cēla zviedru firmas, pie kam līguma nosacījumi bija ārkārtīgi smagi, tie uzgūlās darba tautai kā verdzības jūgs. «Mums ir eiropejiska celtniecības metode», — liegli ziņoja zviedru firmu īpašnieki.

Mums labi zināms, kas slēpjas aiz šīs «europejiskās metodes», krāpšana, lēršanās kāre, cenšanās pēc iespējas vairāk nopelnīt. Zviedru inženieri saņēma milzīgu peļņu, bet viņu uzceltajai spēkstacijai bija ļoti lieli tehniskie trūkumi.

Hitlerieši sagrautā Keguma spēkstaciju padomju cilvēki atjaunoja rekordā laikā, deva tai tehniskā vīnā vispilnīgāko, vismodernāko iekārtu.

Lasot Zinojuma nodalu par piecādes plāna izpildījumu lauksaimniecībā, mēs tur atrodam arī zīnas par Latvijas republiku, kurai Padomju Dzimtene, kā teikta arī Zinojumā, palīdzējusi nostiprināt lauksaimniecības kooperāciju, organizēt mašīnu-tractoru stacijas, ieviest traktorus un mašīnas, minerālmēslojumus, piešķirusi kreditus.

Padomju Latvijas kolchoznieki šīs dienas izjut Padomju valdības, VK(b)P Centrālās Komiteles un lielā Staļina lēvišķīgo gādību un uzmanību.

Republika paveikta lauksaimniecības kolektivizācija, aug un pieņemas spēkā kolhozi, padomju saimniecības un MTS, kolchozos atvieglo vairāk izvirzās jauni socialistiskā darba varoņi un varones.

Socialistiskā lauksaimniecība radījusi tādus cilvēkus kā Socialistiskā Darba Varoņus — Arturu Čiksti, Mīldu Lazdiņu-Judin, Antonu Katkovski un citus, kuru talants un spēks atraisīties tikai mūsu, padomju laikā.

Zinojumā arī norādīts, ka elektrificēts Rīgas dzelzceļu mežs, Latviešu tautu savu pirmo elektrificēto dzelzceļu nosaukusi par «Draudzības ceļu». Kopā ar latviešiem to būvējuši krievi, ukraiņi, baltkrievi. To palīdzēja būvēt Maskava un Leningrada, Urāli un Minska, to radīja padomju strādnieku draudzīgā un vareņa saime.

Dailiteratūrā reti pieminīti skaitļus un statistiku. Bet ir skaitļi, kas spēcīgāki par visiem vārdiem, pilni lielākas sajūsmas kā dzeļa, tie skan kā priecīga, uzvarošā dziesma. Tā skan skaitļi lielajā vēsturiskajā Zinojumā par Staļina piecādes plāna izpildījumu.

Mūsu tautas saišūsmas pilnais darbs viņi izcēla uzvaras, mūsu tauta Staļina vadībā iet uz komunismu. Un, lasot Zinojumu, nāk prātā nemirstīgā Gorkija vārdi, ka mūs, padomju cilvēkus, vēsture izredzējusi uzvarām.

Michāls Zorins

V. I. Ļeņina dzimšanas 81. gadadiena

Padomju tauta šodien atzīmē 81 gadu, kopš dzimis lielais cilvēces ģenīšs, bolševiku partijas un pasaulē pirmās socialistiskās valsts radītājs Vladimirs Iljičs Ļeņins.

Daudz lauzu šajās dienās apmeklēja V. I. Ļeņina Centrālo muzeju. Līdzās maskaviešiem, kas šeit bieži ierodas, muzeja plašajās gaisajās zālēs varam

sastapt daudz atbraucēju un draugu no ārzemēm. Strādnieki un zinātnieki, kolchoznieki un Padomju Armijas karavīri — ar savilpojumu apskatā dokumentus, ko rakstījis pats Ļeņins, ilgi uzskatās pie vitrīnām ar Ļeņina personīgajām lietām, apskatā mākslas meistaru darbus ar Ļeļā vadona dārgo attēlu. Pa mikstajiem kājceļiem mu-

zeja apmeklētāji staigā no vienas zāles uz otru. Klusumu pārtrauc tikai lektora balss, kas stāsta ekskursantiem par Vladimira Iljiča Ļeņina rosmes pilno dzīvi un viņa revolucionāro darbību, par dižo revolūcijas ģeniju V. I. Ļeņina un J. V. Staļina lielo draudzību.

RADĪTĀJS VARENĀKS PAR POSTĪTĀJU

J. SUDRABKALNS

Tāds nožēlojams vainags nevilina padomju laudis, tāda dzīvnieciska, rupji varnācīga dzīves uztvere mums derdzas. «Uz katru dolara ir netirumu pēdas», rakstīja Ļeņins amerikāņu strādniekiem, «uz katru dolara ir asins pēdas».

Daudzi Latvijas kolchoznieki saviem artiem izvēlējušies Ļeņina vārdus un tīrums un dārzos viņi ar sava mierīgā, radošā darba panākumiem atrodina Ļeņina dibināto miera valsti. Asinainajam un netīrajam dolaram pretī padomju laudis cel padomju ķerbonu rašanās vārpus. Vārpa uzvarēs zobenu, darbs uzvarēs postu un iznīcinā miers uzvarēs karu. — tādi ir padomju lauzu lozungi. Padomju kolchoznieks un strādnieks, zinātnieks un mākslinieks zinā, ka ne ābele, ne nams sevi aizstāvēt nevar, ka allaž jābūt nomodā par drūvām, dārzēm, ganāmpulkiem, par savām mājām, par savu bērnu nākotni. Ļeņina mācīja modrību, un padomju laudis ne mirkli neizlaiž no acīm kapitāla pīsonas.

Par Ļeņinu un Staļinu domājam, kad lasām Zinojumā par pirmā pēckara piecādes plāna izpildi. Rūpniecībā un lauksaimniecībā, visās dzīves nozarēs gūtie panākumi rāda milzīgo ceļu, ko nostāigājuši padomju laudis no valsts sākumiem, kad Ļeņina atcīnāja cīnā pret iebrucējiem, pret badu, salu, sēršām un tumsu, līdz mūsu dienām. Un allaž vārpa uzveikusi zobenu, to Ļeņina ideju, komunisma ideju iedvesmotie cīnījās ir cēlāji.

Zurnāls «Miers» nupat aprīļa numurā stāsta par dzīves atjaunošanu un jauncelsmi Polijā, Francijā, Padomju Savienībā un Lielbritānijā. Paveras pamācības un aizrautības ainas. Kāds varens vēriens atjaunošanos un jauncelsmes darbības mūs, valsti! Ar kādu spēku polu tauta cel jauno dzīvī! Par zūd Varšavas drupu kaudzēs, pacēlas jaunas mājas, sazalo dārzī. Zurnāla līdzstrādnieks visam redzējam dod cilēnu izskaidrojumu — polu tauta cenšas atbrīvot cilvēku, cenšas izcīnīt gara uzvaru. Gausi, nesaskanīgi, lūcekli, klūdāmi un cilpas mežmāji, rīkojas namu cēlāji Francijā un Anglijā, kur valda kapitāls. Un zinotāsi skumīgi nobeidz: «Visi Anglijas resursi tagad baro kara rūpniecību. Un ne jau rīdies tiks uzceltas jaunas pilsētas».

Piecāde, ko lielā Staļina vadībā paveikuši padomju laudis, ir cēlāji uzvara, un tā no jauna liecina, ka radītājs, cēlājs uzvarēs postītāju, dārze uzvarēs drupas, radošs, organizēts darbs visā pasaulē uzvarēs chaosu. Šai galšajai uzvarai ceļu nosprauda Ļeņins. —

visgrūtāko cīņu, ciešanu un posta laikā viņš skaidri zināja, ka dzīvības glābēja chirurga lancele ir stiprāka par senokavās dunci, ka arāis un sēdīs slīdāks par posta vabolu kaislīšu un arhitekts varenāks par atombumbas sviedēju. Radītājus un cēlājus stiprus dara augsti mērķi, atbrīvotais cilvēces laime, un tādas mērķus padomju laudis, visas pasaules darba laudis devis Ļeņins, tādu laimi viņš soliis. Un viņa iedvesma, viņa grība, viņa sponi dzīvo visos talos skaistos, kas Staļina plāna izpildes zinojumā nomarsē mums garām kā priecīgi un nelokāmi miera kareivji.

Ļeņins dzīvo tautu radītās dziesmās un teiksmās, folklorā un mākslinieku darbos. Šā gada Staļina premijas vainagotās daudzas daudzas, kas cieši saistās ar Ļeļā vadona dzīvi. Ļeņinu redzam Johansonā, Nēlbārdā un viņa palīgu, Serova gleznās, Jacino skulptūrā. Višņevska lūgš «Neaizmirstamais 1919.», kuras izrādes Maskavā un Ļeņinradā iznelinājušās augsto apbalvojumu. Nikitina «Ziemeļu Auro», Sokolova «Dzirksteles» un citi brāz darbi, kuros parādīti lielā vēstures posmā, tāpat godalgotie dzejoļkrājumā lielākā vai mazākā mērā saakaras ar Ļeņina dzīvi un idejām. Poemu Ļeņinam veltījis azerbaidžāņu dzejnieks Rasuls Rza. Bet arī par gleznām un skulptūram, lūgām un to izrādēm, romāniem un poēmām, operām un filmām, kurās nesastopamies tieši ar Ļeņinu, iūtām viņa klātbūtni, viņa ideju virzītāju spēku, jūtam komunisma laikmetu. Tā zinām, iūtām, izbaudām sauli arī tad, kad tā norietējusi, — bez viņas gaismas un spēka nebūtu dzīvības, nebūtu ne dienas romes, ne nakts atdusas. Ļeņina un Staļina iedvesmu iūtām visā padomju kultūras uzplaukumā. Ukrainu dzejnieks Andrejs Malinko, kura dzejoļkrājumā «Aiz zilas jūras» guvī pirmās noķenes premiju, kādā dzeioli labi izteicis Ļeņina darbu un ideju universālo vispārīgāko garu un ietekmi. Dzejnieks Amerikā tieles ar pirmā pasaules kara veteranu, kas savas brūces un sirmos deniņus, savus nepiepildītos sapņus aizmirst tikai tad, kad raugās pāri okeānam uz zemi, kur Ļeņina idejas pārvēršas darbos. Ļeņina vārdi, Ļeņina aicinājumi sasniedz Grieķijas ciemtniekus, Oklahomas nēferus, atskan Kubā, Japānā, Viēnamā. Tie kvēlo padomju rūpniecības krāsnīs, tie dzīvo kolchozu kviešu druvās, mātēs šūpuldziņās.

Ap granita pieminekli drīz sazalos liepas, — atgriežas pavasāris, saule uzvar salu, puteņu un ledus stingumu. Ar savasara domām atstājamies pie Ļeņina pieminekļa. Tas uzcelts uz laiku laikiem, pašā Latvijā sirdī.

NEVEIKSMĪGA OPERA

Par operas «No visas sirds» inscenējumu Lielajā teātrī

Padomju tauta no saviem komponistiem gaida jaunas operas, kurās būtu patiesi iemiesoti mūsdienu tēli, atklāts padomju lauzu iekšējās pasaules skaistums un bagātība. Padomju tauta gaida operu, kura radītu skatītājam savilpojumu un ar savām mākslinieciskajām īpašībām būtu augstā istas māksla līmenī.

Katru jaunu padomju operu skatītāji sagaida ar lielu interesi. Ar tādu interesi sagaidīja arī lielā un svarīgā temā — mūsu kolchozu dzīves pēckara gadim veltītās G. Zukovska operas «No visas sirds» inscenējumu Lielajā teātrī.

Operas «No visas sirds» libreta autoriem, komponistam un inscenētājiem bija veicams cildens uzdevums — operas mākslā patiesīgi parādīt mūsdienu kolchozu laukus, to lieliskos cilvēkus. Kolchozu iekārtas uzvara, socialistiskās zemkopības mehanizācija atvērsi lauksaimniecībai lielas iespējas vispusīgai attīstībai, izmainīusi padomju zemniecības darbu un sadzīves apstākļus. Šimtiem tūkstošiem traktoru, kombainu un citu lauksaimniecības mašīnu, mūsu progresīvā zinātnes sasniegumi radījuši apvērsumu lauksaimnieciskajā ražošanā. Mūsu lauksaimniecība ir vismodernizētākā, visdrošresīvākā. Kolchozu iekārtas apstākļos izaudzīs miljoniem pirmrindas cilvēku, jaunas lauku dzīves aktīvu celtņiekus.

Bet, kerdamies pie lielas un svarīgās temas, operas autori, tās inscenētāji nav dziļi izpētījuši mūsdienu kolchozu lauku dzīvi, nav spējuši to parādīt dzīvos mākslinieciskos tēlos, spilgtā realistiskā muzikā. Opera izrādījusies vāja, ar nopietnām klūdām un trūkumiem.

Izrādē parādā kolchoza dzīvi neistā gaismā, tālā parādītiem cilvēkiem atņemti dzīvi cilvēciski vaibsti, viņu iekšējā pasaule padarīta nabadzīga un

viņi nekādi nevar būt par padomju kolchozu zemniecības labāko, īpašību iemiesojumu. Inscenējums paveikts galēji zemā mākslinieciskā līmenī. Tas nesagādā skatītājiem un klausītājiem to prieku, ko sevi allaž ietver ista māksla.

Visi šie lieki trūkumi ir gan operas libretā, gan tās muzikā, gan izrādē.

PRETĒJI DZĪVES ISTENĪBAI

Operas «No visas sirds» libreta autori A. Bagmets un A. Kovalenkovs nav spējuši radīt ideiskā un mākslinieciskā zinā pilnvērtīgu darbu. No E. Malceva grāmatas kas nemita par libreta pamatu, izraudzīta vienīgi Rodiona Vasilecova konflikts ar viņa sievu Grunu un tā paša cema ledzīvotājiem — lauksaimniecības pirmrdniekiem, jaunās domu un iūtu struktūras laudim.

Kolchozu lauku svarīgākā īpatnība ir lauku lauzu izaugsme. Tagad slaveni cilvēki laukos ir kolchozu un padomju saimniecību darbinieki, vecākie traktoristi un kombainieri, kolchozu druvu labākie trieciēnnieki un trieciēnnieces, cilvēki, kas apguvuši tehniku un zinātnes pamatus. Kā zināms, romana varonu liktenis atspoguļo padomju zemniecības patriotiskā darba ainu, kolchozu izaugsmi pēckara laikā, kolchozu lauku darba rīku izaugsmi. Bet, pretēji dzīves istenībai, libreta autori pirmajā plānā izvirzījuši ģimenes dramu un apgājuši pašu galveno kolchozu un to cilvēku dzīvi.

Nepareizi attēlojami kolchozniekus un kolchoznieces, autori nav spējuši ne ar kādām vispārējām varonu frazēm par darba nozīmi, kolchoza celtniecības plāniem aizbildīt sava sacerējuma idejisko nabadzību.

Libretā nekādi nav atspoguļota ne mūsdienu kolchozu bagātība un varenība, nedz tema par laimīgu liksmu

darbu, kurā izaug jauni cilvēki, veidojas viņu progresīvā komunistiskā morale. Operas skietami galvenā tema par radošu darbu un jaunu cilvēku izaugsmi libretā atbilsta pēdējā plānā, nenozīmīgu sīkumu pilnīgi nomāktā, bet kolchoznieki parādīti galvenokārt dziesmās un dejās gvētku sarīkojumos.

Operas sīzietam nav dramaturģiskas attīstības un pakāpenības. Darbība veidojas uz atrautiem, savstarpēji pa istam nesaistītiem epizodēm. Visās sešās operas ainās runādami par cīņu augstas ražas dēļ, autori, šo temu neizmēluši, operu noslēdz ar kolchoza elektrostacijas atklāšanas skatu. Šis skats tikai ārēji saistīts ar iepriekšējo darbību, un tādu operas finalu grūti izskaidrot ar ko citu kā tieksanos pēc skatuviska efekta.

Autori saviem varoņiem gandrīz pilnīgi ļaupījuši dzīvas cilvēciskas jūtas. Pateikt salīdzināt kaut vai dzīlo dvēseles dramu, ko romanā pārdzīvo Rodions, pirms atgriežas kolchozā un atzīt savu vainu tautas priekšā un sievas priekšā, ar primitīvu Rodiona «pārveidošanās» skatu operā — kolchoza partora Gordaļa Iljiča, (kurš viņu sastop kolchoza tēpiskā agitatoriskās runas — ariais ietekmē.

Līdzīgā kārtā libretā «vienkāršoti» un vulgārizēti arī daudzi citi epizodi. Tādēļ skatītāji netic ne tam, ka varonis frontnieks Rodions cēkņni kļūst par atpalikušu cilvēku, individualistu, kurš tiecas tikai pēc personīgās slavas, nedz tam, kā viņš tikpat pēkšņi pārvēršas gandrīz vai par šāko labāko kolchoza darbinieku. Skatītājs netic arī Rodiona un Grunas savstarpējās mīlestības spēkam.

Un kā gan lai noticētu jūtu istenībai un dziļumam, kad cilvēki gan liksmas satikšanās brīdī, gan nesaska-

nu brīdī, gan samierināšanās brīdī runā tādā valodā:

Gruna. —

Ak, mīlāis mans, ar visu sirdi saucu tevi! Jēl nāc, jēl nāc!

Ak, mīlāis mans, ak mīlāis mans!...

Rodions. —

Ak, mīlā, tu! Mans draugs, kā ilgojos pēc tevis!

Ar dvēseli un sirdi esmu atkal tavī!...

Gruna. —

Nav tiesa tev, ak, mīlāis mans, Tik labu vēlēju es tev!...

Rodions. —

Ak, ja no jauna viss nu sāktos! Jēl mani uzklauši! Tad atgriezies, nāc, mīla mana!...

utt.

Kā šis sliktās vārsmas, šī nabadzīgā un pēc savas dabas padomju cilvēkiem neraksturīgā, no visenlāgākajiem operas un saloni romānu štampiem nākušī leksika degradē padomju cilvēku domas un jūtas!

«Laikmetīguma» skietamību operas valodā piešķir runādama par darbu, par kolchoza darīšanām. Bet arī te libreta autori neatrod dzīvus, izteiksmīgus vārdus. «Reis panākums, mums loļ derīga šī šķirne, pēc asniem redzams, ka tā ieaugusi!» — Grunai eka pilnīgi neskaidrais operas personažs — Selekcioniērs. «Ar darbu uzveiksīm mēs dabu, lai tautai kalpo tā», — deklarē Gruna. «Tad zini, Vana, mēs ticam tev un tavam projektam». — Klana griežas nie sava iemīļotā Vana Jarkina. Un Vana viņai atbild ar arilu:

Un, lūk, projekts es gribu izpildīt — dot laukiem strāvu, laist darbā mašīnas, — būs vieglāk strādāt mums un vieglāk dzīvot!

Tādā stilā uzrakstīts viss librets, profesionāli nespējīgs, paviršs.

Cik nenopietni pret savu darbu izturas libreta autori, var sriet kaut vai no tā, ka pārrēsmām darbību no Altaia, kur tā noris romanā, uz Ukrainu, viņi pat nav mainījuši varonu

vārdus: lai cik divaini, — operā nav neviena ukraiņu vārda, neviena ukraiņu uzvārda. Kolchozu ukraiņu, bet visi kolchoznieki krievi.

Sliktāis librets, protams, nav varējis nodērt par pamatu pilnvērtīgai operai.

VĀJA, BEZKRĀSAJINA MUZIKA

Komponists G. Zukovskis nav ticis galā ar sarežģīto uzdevumu radīt operu par laikmetīgu padomju tēli. Neuzstādīdams pietiekami stingras prasības libreta autoriem, viņš nav ieguvis no tiem pilnvērtīgu dramaturģisku pamatu operai, bet ar savu muziku tikai pastiprinājis dramaturģiskā sacerējuma nepilnības. Tāpat kā libretisti, viņš bezatbildīgi izturējies pret darbības notēšanu no Sibīrijas uz Ukrainu. Tikai nedaudzi viņa muzikāls epizodi — galvenokārt kerī — ietver sevī ukraiņu tautas dziesmu iezīmes. Operā ievēlām tautas tautas deism, tāpat kā operas varonu muzikālaļai valodai, nav nacionālās noteiktības.

Melodija, tāpat kā visi citi muzikāli dramatiskie izteiksmes līdzekļi, operā acinātā pirmā kārtā spēlētu raksturu radīšanai, attīstīdās darbības izpausmē. Bet operā «No visas sirds» melodiskais materiāls viscaur ir bezraksturojuma, individuālas noklāšanas. Operas varoni muzikāli bezpersoniski, un klausītājam rogas iespaids, it kā visi viņi dzied amperam vienu un to pašu muziku. Operā tādēļ nav istu varonu — kolchozu lauku pirmrindas cilvēku ar spilgti izteiktiem raksturiem.

Operas valodā nav mākslinieciski iemiesotas jauno cilvēku aktuālās attiecības viņu darbs, viņu dzīlās jūtas un pārdzīvojamā, viņu bagātā iekšējā pasaule t. i. viss tas, ko sauc par muzikālo dramaturģiju. Bež kā opera nav spējīga sniegt patiesīgu dzīves atspoguļojumu, cilvēku raksturu patiesīgu notēlojumu to sadursmēs un attiecībās.

Arīlās un ansamblos daudzas radijums nav ista melodiska un dramatiska spēlētava, to rašanās daudzos gadījumos nav motivēta ar idejas un

Starptautiskās Staļina Miera premijas laureāti

PAK DEN AJA

rieti, kas brīvību un laimi gribēja izkarot neatlaidīgā cīņā un kas zināja, ka cīņa prasa daudz upuru. Čoja Den Aja kļuva par Pak Den Aju — ierindnieci nacionālās atbrīvošanas kustībā. (Pak — viņas konspiratīvais uzvārds).

Nacionālās atbrīvošanas kustības vadība nosūtīja Pak Den Aju par propagandisti Pchenjānā gumijas fabrikā. Pēc darba viņa sapulcināja strādnieces, stāstīja viņām par japāņu kolonizatoru asinainajiem darbiem, aicināja gatavoties cīņai, lai atgādānā darba cilvēka brīvo un laimīgo dzīvi lielajā kaimiņu zemē — Padomju Savienībā. Vairākkārt Pak Den Aja, tāpat kā viņas vīrs — profesionāls revolucionārs, smakusi japāņu okupantu cietumos. Bet arī tur viņa nepārtauca cīņu, aktīvi, prātā nodibināt sakarus ar cīnītājiem.

Tie bija grūti gadi. Nemīdīga cīņa, pārbaucieni no pilsētas uz pilsētu, no sādžas uz sādžu, vairāšanās no spiegiem un provokatoriem. Tā rūdījās, veidojās, auga nākamā korejiešu valsts darbiniece, starptautiskās miera piekritēja kustības un sieviešu kustības vadītāja dalibiece, sieviete, kuras vārds šodien pārskanējis visai zemeslodei.

Pienāca 1945. gada vasara. Varenā atvēršanās Padomju Armija satricēja japāņu militārismu galveno spēku — Kvantunā armiju, atbrīvoja ilgi cietušu Koreju. Zemes dienvidos samuraju jūga vietā nāca ne mazāk smagais amerikāņu biznesmenu un imperialistu lūgums. Bet ziemeļos bija uzausuši brīvības saule, kuras stāru siltumā ātri plauka un auga kupluma Korejas ekonomika un kultūra. Atdzima rūpniecība, kuru savas rokās bija pārņēmuši tās īstenie saimnieki — darba tauta, nabadzīgajiem zemniekiem sadalīja muižu zemes, ierīkoja jaunas skolas, bērnu dārzus, slimnīcas, bibliotēkas, teatrus.

It visur, īpaši kultūras un sociālās nodrošināšanas laukā, savu enerģisku roku pieliek arī Pak Den Aja. Atkal viņa brauc no pilsētas uz pilsētu, no sādžas uz sādžu, organizē, vada, iedvesmo. Korejas sievietes viņu vienprātīgi ievēl par Korejas demokrātiskās sieviešu savienības priekšsēdētāju. Viņai uztic svarīgus postenus valsts un sabiedriskajā darbībā. Cienū un mīlestību tautā Pak Den Aja ir sevišķi iemantojusi, ar savu darbību miera, piekritēju kustībā. Viņa ir Korejas miera aizsardzības komitejas priekšsēdētāja vietniece, un cildenā fakta, ka Stokholmas Uzskaites parakstījuši 98 procenti Korejas pieaugušo iedzīvotāju, redzams liels Pak Den Ajas nopelns.

Pagājušā gada decembrī Pak Den Aja viesojās Maskavā. Viņa satikās ar padomju sievietēm — strādniecēm, zinātniecēm, sabiedriskām darbiniecēm, tuvu iepazīnas ar padomju lauku dzīvi. Viņa stāstīja: «Esmu saņēmusi savu dzimteni redzēt ziedošu, no gada gadā plaukstošu, kā jūsu brīnišķīgā zeme — mūsu dižnā miera karoznesēja. Tāpat kā visi brīvie korejieši, es piedalījos arī darba stādīšanā. Bet līdzološais cietokāns» atļūda amerikāni un ar napaumu izdedzināja mūsu stādījumus. Viņi atbrauca «dodžos» un «džipos» un organizēti izrāva mūsu izlozotos asnus. Es, savas tautas meita, viņiem to nekad nebeidošu! Un korejiešu stāstīja, kā viņas tauta kopo spēkus, lai savaldītu miera un dzīvības ienaidniekus.

Paslaik Pak Den Aja organizē un vada parakstu vākšanu Vispasaules Miera Padomes Aicinājumam par Miera Pakta noslēgšanu starp piecām lielvalstīm.

Savinojošo ziņu par apbalvošanu ar Starptautisko Staļina Miera premiju Pak Den Aja saņēma, atierisies no kāda parakstu vākšanas organizēšanas brauciena. Ar prieku asarām acis drosnīgi, garos cīņas gados rūdītā sieviete solīja netaupīt spēku, lai būtu vajadzīgs — pat dzīvību, lai triumfētu miers un patiesība.

Taigad, kad pie viņas krūtīm mirdz medaļa ar pasaules zudrakā un cēlākā cilvēka, miera drauga un sarga biedra Staļina attēlu, Pak Den Aja darba vērtība, cīņas spars, bez šaubām, divkārtosies. Arvien lielāks kļūst viņas ieguldījums korejiešu tautas svētajā cīņā pret Volstrita vandāļu bandām, viņas devums visas pasaules tautu cīņā par mieru un demokrātiju. Droši un pārliecināti viņa solos miera cīnītāju pirmajās rindās, kopā ar visiem godīgajiem cilvēkiem palīdzēs satriekt Nūrijas bankieri un rūpniecības magnātu noziedzīgos plānus.

Nākamā padomju filma ko parādīs festivalā, ir dokumentālā filma «Padomju Azerbaidžāna».

Vissavienības 1950. gada mākslas izstāde

Paraugi, no kuriem jāmacās

Vissavienības tēlotājas mākslas izstādē izcili vietu ieņem tēlniecība.

Ar dziļu mīlestību mākslinieki veido lielo revolūcijas ģeniju, darba ļaužu vadonu Lenina un Staļina tēlus. Atbildīgā tema no šo darbu autoriem prasa augstu meistarību kā monumentalos, tā arī miniatūrvērdos.

Tēlnieks N. Tomskis atveidojis marmora Staļina tēlu (visā augumā), Staļina un Lenina tēlus āpsī (arī visā augumā), Lenina un Staļina portretus marmora. Autors vadoja tēlus parādā ļoti vienkāršās kustības, nemeklējot nekādus ārējus efektus. Aprīnājamas ir šī skulptora lielās darba spējas; no viņa izstādē vēl skatāmi Kirova portrets marmora un Gogola portrets āpsī.

Ļoti izteiksmīgu Lenina tēlu bronā devis skulptors P. Jacino. Staļina tēlu — skulptors A. Kibalkovs. Vieni abi par šiem darbiem piešķirtas Staļina premijas.

Kijevas mākslas institūta diplomants M. Dekermendži devis sēdošu Lenina tēlu, Staļina premijas laureats S. Mērkuovs izstādījis monumentalu Lenina portretu.

Daudzu darbu vidū apmeklētāju ievērojuši īpaši arī Latvijas PSR tēlnieku A. un J. Briču veidotais Staļina tēls, kas redzams Baltijas republiku daļdarbu zālē.

Milzīga apmēra (500×300) skulpturālās cīnās «J. V. Staļins — uzvarošā socialistiskā Konstitūcijas radītājs» (autori P. Fridmans, P. Dobriņins, V. Terzišs, J. V. Artamanovs un M. Cervoņijs) ir veidots pēc gleznieciskiem principiem. Svarīgo tēmu autori tomēr nav pilnā mērā atrisinājuši; ne figūru izvietojumā, ne viņu psiholoģiskajos raksturojumos nav sasniegti tik lielā darbā vajadzīgā viengabalainība.

Vairākas skulpturālās daudzfigūru kompozīcijas veltītas miera tēmai. Idejiskā ziņā iespējams ir skulptoru V. Muchinas, B. Ivanovas, N. Zelenkās, A. Sergejeva un S. Kazakova kolektīvā darbs «Prasām mieru!», par kuru autori saņēmuši Staļina premiju. Aktualā tēma iecerēta ļoti oriģināli — atsevišķi, it kā uz 3 pamatiem, stāvošas figūras saista kopējais sižets, kurā atspoguļojas visas pasaules tautu vienotā cīņa par mieru, ko vada Padomju Savienība.

Mākslinieku G. Gļikmana, D. Deniņanova, V. Ritera un V. Sokolova kolektīvs M. Manizera vadībā radījis skulpturālu kompozīciju «Cīņa par mieru», kurā ietilpst septiņi atsevišķi veidojumi, kas apvienoti simetriskā frontālā grupējumā. Atsevišķās vienas un vairāku figūru kompozīcijas: «Viņš raksta vārdu mieru», «Raimondas Djenas vārdarbs cīņā par mieru», «Amerikāņu lādīnu — ūdeni», saņemta liela izteiksmība. Tajās izpaūžas miera cīnītāju drosmē un dziļais naidis pret kara kurinātājiem, tautu brīvības ienaidniekiem.

Skulptors Z. Azgurs veidojis portretu sēriju, kura veltīta cīnītājiem par mieru. Varonīgās Ķīnas tautas vadona Mao Čze-duna trīs portretos, Morisa Tereza, Palmiro Toljati, Kim Ir-Sena un citu revolucionāro cīnītāju raksturojums skulptors atklājis šo cilvēku virsīkību un iekšējo morālo spēku.

No socialistiskā darba vāroņu portretiem izceļas skulptora A. Ivanova darbs (Aisachon Jeldasēvas un Mičirini Ubaldulovas ģimenes), tāpat mākslinieku S. Orlova, S. Kirčenko, A. Antropova un N. Stama brigades veidotais monumentalais portrets «Ukrānieši».

Skulptoram S. Kopenkovam par marmora atveidojumu izteiksmīgu meitenes portretu «Miočka» un līdzīgu darbu «Marinka» kas izstādē redzams veidojumā koka un atkārtotām marmora, piešķirta Staļina premija.

Augsto dzimtenes apbalvojumu saņēmuši arī citi izstādītā darbi: V. Sokolova skulptura bronā «Darba uzvara», kurā attēlots padomju strādnieks, F. Abdurachmanova skulptura «Aitu gans», kurā labi raksturots kolchoznieka tēls, lietuvju skulptora P. Aleksandraviča veidojums «Rakstniece Zemaite».

Īpaši atmiņā man palicis skulptora V. Jaroša veidotais drosnīgais komjauniešu Padomju Savienības Varones Lubaš Sevcovas portrets marmora.

No jauno skulptoru darbiem sabiedrības atzinību izpelnījusies Surikova vārdā nosauktā mākslas institūta diplomante L. Prisjažņuka ar savu veidojumu «Meitene — geologs».

Padomju Latvijas mākslinieki Maskavas izstādē gūst ārkārtīgi daudz ierosinā. Skatot vienkopus tik daudzus labāko padomju mākslas meistaru darbus, jo spīgti izprotam mūsu daļdarbu trūkumus. Vispirms, mēs vēl ideoloģiskā ziņā nespējam radīt tik pārliecinošus darbus, kādi redzami Maskavā. Otrkārt, mums vēl daudz jācinās pret formalisma paliekām mūsu mākslinieku praksē skulpturas virsmas apdarē, sevišķi kermē, sejas un apģērba atveidošanā.

Vanda Zēvalde

Varonīgā pioniera nemirstīgais tēls

Stepana Ščipačeva poema „Pavliks Morozovs”

Viens no padomju literatūras vissvarīgākajiem uzdevumiem ir audzināt mūsu bērņus un jaunatni par drosmīgiem komunisma celtniekiem, veidot viņus par tādām cilvēkiem, kuri nebūtu šķēršļi un ir gatavi pārvarēt visas grūtības.

Dzīve šim cildenajam tēmatam devusi un dod ļoti daudz materiālu. Kopā socialistiskās iekārtas pastāvēšanas pirmajām dienām arī tās visjaunākie patrioti, Lenina-Staļina partijas ideju iedvesmoti, darbā un cīņās parāda tādu dzimtenes mīlestību, izturību un varonību dzīves pārbaudījumos, kāda raksturīga vienīgi padomju tautas jaunajai maigai. Ar lepmumu mūsu pionieri un komjaunieši nosauc ne mazums savu biedru vārdus, kuri tautas atbrīvošanā cīnījās vēsturē ierakstīti blakus pašu izcilāko varoņu vārdiem.

Šo padomju jaunatnes krietnāko pārstāvju vidū leģendāra slava avīž Uralu pioniera Pavla Morozova tēlu. Viņa traģiskais liktenis, viņa virsīkīgā nostāja pret padomju varas ienaidniekiem, tai skaitā paša tēvu, vienreizēja skaudruma un spīgtuma atbalsis katrā komunisma celtnieka sirdī. Pavlika Morozova apzinājā rīcība, viņa stingrās rakstura īpašības ir parāugs katram jaunajam pilsonim, kuram arī šodien vēl jābūt modram un bezbailīgam cīnītājam, atmāskojot pretpadomju parādības un noskaņas, vērojoties pret pagātnes sārņiem atpalikušu cilvēku apziņā.

Pavlikam Morozovam, jaunatnē tik ļoti iemīļotajam varonim, savu uzmanību veltījuši vairāki padomju rakstnieki, gleznotāji un skulptori, padomju kino un teātris. Šiem daļdarbiem tagad pievienojies jauns — dzejnieka S. Ščipačeva poema „Pavliks Morozovs”, par kuru tās autoram piešķirta Staļina premija.

Jaunatne un visi literatūras draugi šo poēmu lasa ar patiesu gandarījumu. Valdzina ne vien daļdarba saturs, kas jaunā skatījumā raksturo Pavliku un pazīstamos notikumus Gerasimovkas ciemā, bet arī mākslinieciskais izveidojums, autora lieliskie sasniegumi liriskās dzejas žanrā.

Ščipačeva dzejoli liecina, ka socialistiskās iekārtas veidotāju personīgo pārdzīvojumu spīgtumu, daudzpusību un dziļumu visnotaļ nosaka tieši viņa sabiedriskā aktivitāte un ka pēdējā savukārt nevar kolektīvi iegūt pilnīgu atzinību, kad cilvēkam trūkst, ja tā varētu teikt, tīri individuālu atliekumu ar darbu, padomju morāles un etikas principiem. Ļoti konkrēti to var ilustrēt daži piemēri. Tā dzejoli «Partijas komiteja» (1938. g.) Ščipačevs noslēguma rindās saka, ka «partijas lietas nevar izlēmīt, neizjūtot pavarāri», — pavārsi dabā, kad smaržo zeme, dārzos zied ābeles. Citā dzejolī bez virsraksta (1947. g.) dzejnieks, runājot par mīlas jūtām, jautā: «Mēs ceļam komunismu. Kas pasaulē vēl skaistāks kā šis darbs! Varonība! Šajā virzienā robežu nav! Bet kas ir teicis, ka mūsu mīlaj vajaga būt sīkākai par mūsu darbiem?» — un tālāk nosauc mīlu par cēlu domu mūsu. Ar līdzīgu jūtu un atziņu dziļumu Ščipačeva runā par citām «personīgām» lietām.

S. Ščipačeva daudzos lirisko dzeioli krājumus raksturo idejiski spēcīga, emocionāli piesātināta pamatdoma par to, ka padomju cilvēks, cīnās un darbā norūdīts, ir ne vien politiski izglītots un apzinīgs, bet arī jūtu bagāts, vispusīgu interešu pārpilns, socialistiskās sabiedrības loceklis. Izjustiem vārdiem Ščipačevs cildina proletārisko revolūciju, bolševiku partijas vadības, strādnieku šķiru, kura darba laudis apvienojusi cīņā pret kapitalismu, cildina padomju dzīves īstenību, kura tautām atraisīti visi spēki, radītas iespējas piepildīt dziļākos cilvēces mērķus.

Jauns solis S. Ščipačeva daļradē ir poema «Pavliks Morozovs».

Liriskā darbā izveidoti pilnasinīgi, dzīvu varoņu tēli, nav vienis uzdevums. Pārlieka vērtība viņu pārdzīvojumiem draud samazināt episkā vēstījuma noikumu un darbības spraigumu, sarežģīt vai pat salauzt vispārējo sižeta līniju. Tam pretēji — pārlieka uzmanība vienīgi notikumu aprakstiem, varoņu darbības detaļām raksturojumiem parasti noved pie sausa, neizteiksmīga stāstījuma dzejā, kurā jūtas un pārdzīvojumus atvieto jēdzieniski spriedumi un konstatējumi, kas nespēj sasildīt lasītāju sirdis. Tādēļ kā saturā, tā izteiksmes formā, liriskā darbā nepārtraukti kopā jāviļas abiem šiem elementiem, liriskiem jūtu un pārdzīvojumu mo-

mentiem saskanīgi jāmainās ar straujākas vai palēninātas darbības aprakstu posmiem, vienam otru papildinot un pastiprinot.

Poēma «Pavliks Morozovs» autors to lielā mērā sasniedzis. Svarīgākos notikumus viņš izkārtojis pa nodaļām, katrā no tām paredzējis savu uzdevumu, savu īpatnēju noskaņu. Viens kopā tās raksturo Pavliku Morozovu tajos apstākļos, kādos viņš dzīvoja un cīnījās, parāda viņa izaugšanu.

Ievada nodaļā «Sapulce Gerasimovkā» dots īss, bet spīgtis laikmeta un vides notēlojums. Budži nāra un lauma pilni uzklauša rajona komitejas pārstāvi komunistu Ziminu, kas ieradās labības sagādes lietā, stāsta zemniekiem, ka citās padomju valstīs maļas darba zemnieki ar MTS traktoristu palīdzību jau likvidē viensētu ēdas, lai pie trūcīgo zemnieku durvīm valrs neklauzīnātu trūkums. Pavliks sapulcē redz, ka Zimina vārdi nepatīk budžim Kulakanovam, Nikitam Rogovam, Danilam Titovam un viņu līdzskrējējiem, kuri ne tikvien nedomā atteikties no viensētām, bet apzinīgi nepārdod maizes labību valstij, visādiem līdzekļiem slēpj to.

Nākošā nodaļā autors visu vērtību piegrīz Pavlikam, notēlo viņu kā grāmatu draugu, kuru valdzina Gorkija darbu varoni. Pavliks kopā ar trūcīgajiem zemniekiem meklē budžu noslēpto labību. Kad daudzās ragavās labību ved uz pilsētu, viņš sēž pašas pirmajās, pār viņa galvu plīvo sarkanais karogs — viņš ir sādžas labāko cilvēku vidū.

Nodaļā «Māte un tēvs» risinātas Pavla atliekmes ar vecākiem. Viņa tēvs Trofims, — ciema padomes priekšsēdētājs, tikai vārds un ārējais aizstāv padomju varu. Īstenībā viņš atbalsta budžu, draud Pavliku padzīt no mājas tikai tad, ja vien, kas viņš simpatizē komunistiem. Toties Pavlika māte Tatjana nostājas dēla pusē. Viņas sirsnīgums īpaši atklājas, nesot Pavlikam brokastis uz tirumu. Azaidu ieturēdams, jaunais arājs skata avīzē traktoristes Pešas Angelinas fotogrāfiju. Viņš sapņo par nākotni, — reiz arī tālajā tāgā laukos apars traktoriem, būs arī tur salauzta budžu protestība. Kad māte bailojas par dēla neatlaidību, Pavliks iesaucas: «Māt, pa visu zemi kolchozi. Staļins ir par to, ko, kad man baidīties!» Šī Pavlika nostāja īpaši izceļas nodaļā «Tiesa», kurā viņš tiešmiesām atklāj tēva laundarības: Trofims budžim izrakstījis apliecības, ka tie ir trūcīgie zemnieki, lai citos rajonos ar tām varētu ielavīties darbā, turpināt kaltniecību. Pavliks Morozovs novēro un atklāj arī to, ka budži sienu kaudzē glabā ierocius.

Nodaļā «Komunisti» autors ļautīgi notēlo Zimina domas par Pavlika drosmīgo rīcību, par to, «ka tā aug komunisti» arī tāgas ciemā, no kurienes norūdījies, izauguši viņi «varbūt» aizies līdz Kremla trībei, varbūt, biedru Staļinu redzēs... Tādēļ dziļu sašutumu pret Pavlika slepkavām, visiem padomju varas pretiniekiem lasītājs izraisa poēmas pēdējā nodaļa, kurā autors apraksta drosmīgā pioniera dzīves pēdējos mirkļus.

Poēmas epilogs S. Ščipačeva runā par gadījumiem, kad «nāve, izrādās, ir bezspēcīga zemes virsā», jo, kā daudzkārt, arī pionieris Pavliks Morozovs kļuvis nemirstīgs, viņa piemīnu mūžos cildina padomju jaunatne un visa padomju tauta.

Poēmas «Pavliks Morozovs» patiesā episko tēmu, darbības piesātināto sižetu raksturo dzejnieka pacēlās augstā idejiskā un dzejiskā vispārinājumā. Viņa lirika talants katrā nodaļā izjūtams gan ziemeļu skaudrās, bet krāsainās dabas apdzīvojumos, gan mātes Tatjanas un citu Pavlikam tuvo cilvēku (vecāku Jaseca, komunistu Zimina, radniecē Natakas, Pavlika biedru — pionieru) raksturojumos. Visā šo poēmas pozitīvo tēlu domās par Maskavu un lielo Staļinu, kas Krievijai ievirza socialismu laimēta saulē, dzejnieks notēlo vienkāršo padomju cilvēku dziļo patriotismu.

S. Ščipačeva poema, kuru var piēt dzināt skaistam piemineklim par godu varonīgajam Uralu pionierim Pavlikam Morozovam, rosina visus, arī Padomju Latvijas dzejniekus, radīt tādu pašus vērtīgus darbus par Pavlikam līdzīgiem varoniem, kuri šodien strādā un cīnās par dzīves tālāku pārvēidošanu, kas arvien ir gatavi atdot visu cildenajai komunisma lietā.

Meinharda Rudzītis

Starptautiskais kino festivals Kannās

13. aprīlī Starptautiskajā kino festivalā Kannās demonstrēja otru padomju mākslas filmu «Zelta Zvaigznes kavalieri». Francijas progresīvā prese deva par šo filmu augstu novērtējumu.

Padomju delegāti piedalījās vairāku zemju kino režisoru un žurnālistu radošās darba pārrunās. Klātesošo sirsnīgi sagaidījis tajās runāja padomju kino režisors V. Pudovkins.

Pirma dažām dienām Kannās, kino zālē «Lido», notika biedrības «Francija-

PSRS» vietējās nodaļas noorganizētais vakars, kas bija veltīts N. Čerkasova lauradei. Pēc kino filmas «Baltijas deputāts» demonstrējuma N. Čerkasovs pastāstīja klātesošajiem par savu darbu, veidojot profesora Poležajeva lomu un citus tēlus, ko viņš radījis kino filmās, kā arī iepazīstināja ar saviem nākotnes plāniem.

Nākamā padomju filma ko parādīs festivalā, ir dokumentālā filma «Padomju Azerbaidžāna».

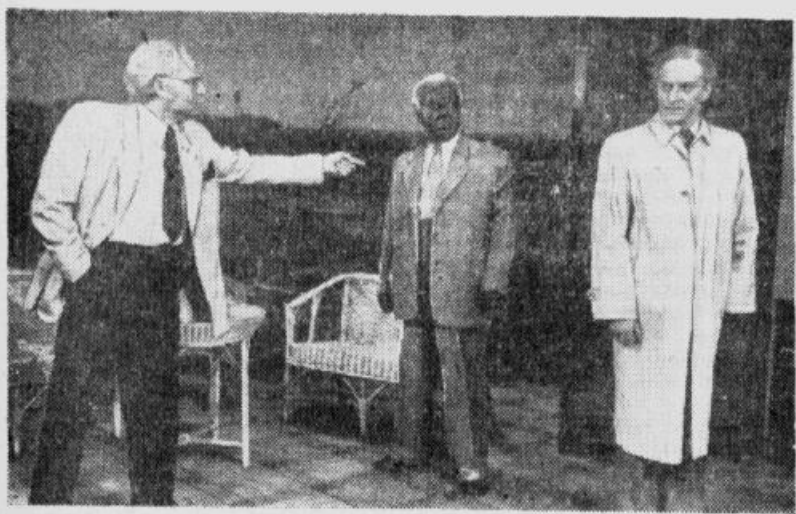
Zinātnieki — dižajam komunisma celtnēm

PSRS Zinātnu akadēmijas V. Dokučajeva vārdā nosauktais Augšnes pētniecības institūts rosīgi piedalās staliniskā dabas pārveidošanas plāna realizēšanā. Institūta kolektīvs noveic projektēšanas organizācijām plašu materiālu, kas raksturo Turkmenijas, Dienvidkrievijas, Ziemeļkrievijas un Pļeļņogā augsni. Sastādīta Piekaspijas zemiene augsnes karte, Augšnes pētnieki piedalās arī dažādās zinātniskās ekspedīcijās, kas izdara pētījumus dižo

jaunceltņu rajonos — Ukrainā, Krimā, Pļeļņogā rajonā un Karakumu. Institūta kolektīvs veic plašu zinātnisku propagandu. Institūta zinātniskie darbinieki rūpniecās, fabrikās un iestādēs lasa lekcijas par stalinisko dabas pārveidošanas plānu, par dižajam komunisma celtnēm. 1950. gada nolāstais vairāk nekā 70 šāda satura lekcijas, ko darba laudis notikusijs ar lielu interesi.

Turpinājuma 6. lapas pusē

Pirmizrādes Rīgas teatros

Augšējā attēlā skats no L. Šeinina lugas «Gadsimta vidū» izrādes Krievu Dramas teātrī. V. Čoburs (prof. Bergs), A. Astarovs (prof. Bakdols), V. Šachovskis (prof. Meijers).
Apakšējā attēlā skats no N. Gerneta lugas «Aladina lampa» izrādes Lellu teātrī. V. Lavrentjeva uzt.

Nākamajā nedēļā

Sodien Filharmonijas zālā KPFSR nopelniem bagātā mākslas darbinieka, Stalina premijas laureāta D. Kabalevska autora koncerts. Piedalās Radio-komitejas simfoniskais orķestris un D. Safrans (čells). Diriģents autors. Sākums plkst. 20.30.

Valst. kora viru ansambla koncerts Priekules. Koncerta ātkārtojums 23. aprīlī Līdēpājā, 24. aprīlī — Alsungā, 25. aprīlī — Aizputē, 26. aprīlī — Skrundā, 27. aprīlī — Saldū.

23. aprīlī Latvijas Padoļu rakstnieku savienībā dramaturģijas sekcijas sanāksme. A. Brodeles jaunās lugas «Dedzīgā sirds» nolaišana un apspriešana. Referenti I. Lēmanis un V. Brutāne. Sākums plkst. 15.

Latvijas Padoļu mākslinieku savienībā gleznotāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 18.

Filharmonijas zālā Stalina premijas laureāta M. Aleksandroviča koncerts. Piedalās pianiste S. Raichenšteine. Sākums plkst. 20.30.

24. aprīlī Latvijas Padoļu mākslinieku savienībā teātru dekoratoru un noformētāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

Latvijas Padoļu rakstnieku savienībā krievu tulkotāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 20.

26. aprīlī Latvijas Padoļu rakstnieku savienībā tulkotāju sekcijas sanāksme. Apspriešas E. Grinbergas tulkojumus. Sākums plkst. 19.

27. aprīlī Latvijas Padoļu mākslinieku savienībā grafiku sekcijas atklātā sanāksme. Sākums plkst. 17.

Latvijas Padoļu rakstnieku savienībā jauno tulkotāju sanāksme. Sākums plkst. 18.

Konservatorijā studentu zinātniskās biedrības konference. Sākums plkst. 19.

28. aprīlī Konservatorijā Pirmajam Maijam veltīta svinīga sanāksme. Koncerts ar Konservatorijas simfoniskā orķestra līdzdalību. Sākums plkst. 17.30.

JAUNAS GRĀMATAS

Latvijas valsts izdevniecības apgādā iznākušī šādi jauni izdevumi:

J. Rainis. Kopoti raksti. 10. sējums. (Lugas.) Sējumu sastādījis Kārlis Krauliņš. Vāku un vīnetes zīmējais A. Apinis. 520 lpp. Maksā 15 rubļi.

Rīga. Ies celvedis. Ilustrators G. Vilks. 136 lpp. Maksā 6 rubļi.

Stendals. Sarkanais un melnais. (Krievu valodā.) 504 lpp. Maksā 11 rubļi.

Andrejs Upīts. Latviešu literatūra. I daļa. 1885. g. — 1905. g. 291 lpp. Maksā 14 rubļi.

Par pagājušajā gadā izrādītajām oriģinallugām

Turpinājums no 5. lappuses

asprātīgas ainas, atsevišķi raksturi tieši. Bet neļauja ir tā, ka visrokošiem tomēr mākslīgi konstruētās ainas, sadomāti cilvēku tieši.

Kur nevēlams cēloni? Kā talantīgs dramaturģis varēja pielast tādās klūdās? Uzskatīsim tikai problēmas, kuras autors šādā vai citādā veidā mēģinājis risināt. Tur brigades un posma vieta kolchozu ražošanā, kritikas un paškritikas nozīme, kolchozu demokrātija, jauno kadru izvirzīšana, kolchoza vadības jautājumi, celtniecība kolchozā, mehanizācija, sabiedriskā īpašuma sargāšana, cilvēku savstarpējās attiecības, kultūras darbs un vēl citi jautājumi. No šāda, kaut aptuvena, uzskatījuma klūst skaidrs, ka pat visatbilstošākais rakstnieks vienā lugā nespēs šīs problēmas pareizi vai atbilstoši atspoguļot. Tā konstruētai lugai katrā zinā īpašdrūn, jāsalīdzinā atsevišķos gabalos. Un tas arī noticis.

Tā pati klūda, ko autors pielāz, veidojot lugas sietu, atkārtojas atsevišķos tēlos. Nometiet tikai zināt, kādas īpašības cilvēkiem vispār piemīt, bet jāzina, kā tās var apvienoties vienā tēlā, vienā cilvēkā. Nevar tās sasaukt vienā mežlā bez sociāla un psiholoģiska pamatojuma. Gorkijs dramaturģus mēca: «Cilvēks lugā jāveido tā, lai katra viņa teikuma, katras darbības

bas jēga būtu pilnīgi skaidra, lai to varētu nīcināt, nīst un mīlēt kā dzīvu. Lai iegūtu šādu prasmi, jāmācās lasīt, pētīt, izstrādēt cilvēkus, tāpat kā lasa, kā studē grāmatas, un jāsaprot, ka cilvēks studēt ir grūtāk nekā grāmatas, kas uzrakstītas par cilvēkiem».

Tātad, lai radītu patiesus tēlus mūsu skatuvēm, rakstniekiem jāstudē dzīve. Sevīši rūpīgi jānāzist padomju dzīve. Mums katra diena nes kaut ko jaunu, mūs katru dienu ved uz priekšu, tuvāk komunismam. Un šai dzīvē neiedomājami ātri pārveidojas paši cilvēki, viņu uzskati.

Dzīves pociņa, socialistiskā darba diženis natos, cilvēks — komunisma cēlāis, lūk, neapmierami plašais padomju rakstnieka jaunrades darba lauks.

Ar šo vērtējamām lugām nebūt nav izsmelti visu to dramatisko darbu apskats, kuras radījuši pagājušajā gadā kā pazīstami, tā arī jauni autori. Mēs runājam tikai par oriģinallugām, kas uzvestas teātros. Nesim mēs lasītājam «Karoģā» J. Vanaga un J. Ratnera lugu «Gaišie loki», kas pievērtušā gadā lugu konkursā tika nodalīta. Diemžēl, šis darbs nav ieguvis vēl pienācīgu teātra darbinieku novērtējumu, tam vērtību nav veltījuši arī kritiķi.

PADOMJU KOMPONISTU KONCERTI

D. PERSONS

Plaši propagandēt padomju muziku, iepazīstināt ar padomju komponistu labākajiem darbiem ne tikai muzikālo sabiedrību, bet arī padomju klausītāju visplašākās masas — lāds ir galvenais goda pilnais uzdevums to organizāciju darbībā, kas pārzina muzikālās mākslas jautājumus. Vispirms tas attiecas uz Filharmoniju. Padomju muzikāli išķan koncertos vienmēr un nevis tikai īpašās skates dienās, dekadās vai svētkos, kā tas bieži mēdz būt līdz pat pašam pēdējam laikam.

Koncertorganizāciju darbs jānovērtē atkarībā no koncertos sniegto padomju komponistu labāko darbu skaita, kā arī atkarībā no koncertu organizācijas kvalitātes. Padomju muzikālās koncertu organizēšanā nedrīkst aprobežoties ar to, ka izpilda afišas un ievieto sludinājumus laikrakstos (dažkārt arī to neizdara laikā, un ja tas izdarīts, tad nepietiekamā apmērā). Pareizi noorganizēt padomju muzikālās koncertu nozīmē — paredzēt lektoru darba plānā īpašas lekcijas par skandarbjiem, ko izpildīs koncertos. Tas nozīmē ievietot vietējo presē, lielo rūpnīcā, fabrikā, augstākā mācības iestādē un zinātnisko iestāžu specializācijā, kā arī sienas avīzēs informāciju un rakstus par gaidāmajiem koncertiem un to dalībniekiem: sarīkot klausītāju konferences: censties dzīlāk un pamatīgāk iepazīt klausītāju prasības: katram koncertam laist klajā programmas ar anotācijām par izpildāmajiem darbiem un to autoriem; koncertus sākt ar ievadvārdiem, iepazīstinot klausītājus ar padomju komponistu jaunradī.

Lai izvērstu plašāk padomju muzikālās propagandu, Padomju Komponistu savienība kopā ar Filharmoniju šajā sezonā rīko autoru koncertus, kuros piedalās daudzi vadošie padomju komponisti, uzstādamies šajos koncertos kā diriģenti un solisti — izpildītāji. Padomju komponistu piedalīšanās autoru koncertos līdz šim bijusi reta parādība pilsetu koncertdzīvē. Kā zināms, asrāk šāda uzstāšanās bija kluvusi par teicamu tradīciju mūsu komponistu — klasiku darbībā. Čaikovskis, Balakirevs, Rimskis-Korsakovs, Ladvos, Glazunovs, Skriabins, Rachmaninovs bija pastāvīgi koncertu dalībnieki Pēterpilī. Maskavā un daudzās citās Krievijas pilsētās.

Pašreizējā sezonā noorganizētajiem padomju komponistu autoru koncertiem īpašāzīda šis robs mūsu zemes koncertdzīvē.

Pēdējos mēnešos Padomju Savienības lielākajās pilsētās jau notikuši vairāki nekā piecdesmit simfonisko un kamer-muzikālu koncertu, kuros piedalījies komponisti R. Gliers, D. Sostakovičs, A. Čačaturjans, D. Kabalevskis, I. Dunaievskis, L. Knipers un N. Rakovs. It

visur muzikālā sabiedrība un visplašākās klausītāju aprindas vērtīgi ārkārtīgi lielu interesi ievērojamāko padomju komponistu koncertiem. Šie koncerti notiek klausītāju pilnās zālēs ar izcilēm mākslinieciskiem panākumiem. Tas viss uzskatāmi rāda, cik lielu interesi cik dzīlu mīlestību mūsu klausītāji dāva padomju muzikai.

Komponistu ierašanās, viņu sastapšanās ar vietējo sabiedrību, uzstāšanās koncertos, kur skandarbūs izpilda autoru traktējumu, īpašu darbu atskaidrošana — tas viss neatšaubāmi sekmē padomju muzikālās propagandas izvērsanu plašumā, modina lielāku interesi par to, aktivizē vietējo muzikālo dzīvi.

Komponistiem šādi izbraukumi savukārt ir ļoti vērtīgi tāpēc, ka dod tiem ierosmi jaunradei, sekmē ciešāku sakaru izveidošanos starp viņiem un tautu. Komponisti tie var tuvāk iepazīties ar mūsu Dzimtenes daudzveidīgo, lielām pārdomām un notikumiem piesātināto dzīvi, viņi var smelties jaunus tematus saviem nākamajiem darbiem, kuros atspoguļosies mūsu ievērojamais laikmets, uzvarām vainagotās komunisma celtniecības laikmets.

Izpildot paši savus darbus, iepazīstinaot ar savu dairādi tautas visplašākos slāņus, komponisti gūst iespēju tieši saprast to cilvēku izjūtas, kuriem veltīts viņu darbs viņiem ir iespēja dzirdēt par saviem skandarbjiem klausītāju kritiku, viņi var sajust un izprast, cik tuvu klausītājiem ir tieši, cik saprotamas ir idejas, ko autors ievēris savos skandarbos. Autoru koncerti nostiprina komponistu draudzību ar klausītājiem un sekmē komponistu tālāko attīstību un pilnveidošanos. Tas viss, konā nēmot, kalpo padomju muzikālās kultūras pācēlumam.

Jau notikušo koncertu panākumi ir spilgti pierādījums tam, ka šāda darbība ir derīga un nepieciešama un ka turpmāk tā jāizvērs vēl plašāk. Nav ne mazāko šaubu, ka jau vistuvākā nākotnē mēs ieraudzīsim komponistu — izpildītāju vidū arī tos ievērojamākos padomju komponistus, kas līdz šim autoru koncertos nav piedalījušies. Vispirms tas attiecināms uz savienoto republiku apdzīvotākajiem komponistiem.

Rīgā līdz šim jau notikuši autoru koncerti, kuros piedalījies Stalina premijas laureāti, komponisti D. Sostakovičs, L. Knipers un N. Rakovs. Sodien Filharmonijas zālē notiks simfoniskais koncerts, kurā atskan komponista D. Kabalevska darbus, viņam pašam piedaloties. Tuvākajā laikā notiks au-

toru koncerti ar komponistu R. Gliera un I. Dunaievskā līdzdalību.

Krievijas PFSR nopelniem bagātās mākslas darbinieks, trīskāršais Stalina premijas laureāts komponists Dmitrijs Kabalevskis ir viens no vadošajiem un talantīgākajiem padomju komponistiem. Viņš līdz šim radījis vairāk nekā 200 skandarbū dažādos muzikālās žanros, tajā skaitā tri simfonijas, no kurām plašu popularitāti Padomju Savienībā un ārzemēs ieguvusi otrā simfonija, ko atskano šīs dienas koncertā, D. Kabalevska darbu skaitā ir operas «Kola Brīnions», «Uguni» un «Tarasa ūmēne». Pēdējā 1950. gadā izpelnījusie Stalina premiju; to arī labiem panākumiem rāda uz Maskavas, Leningradas un vairāku citu Padomju Savienības pilsētu operas teātru skatuvēm.

Komponists daudz uzmanības savā jaunradē veltī bērniem un jaunatnei domātās muzikālās komponēšanai. Pēdējos gados viņš komponējis ar Stalina premiju apbalvoto koncertu vijolei ar orķestri un koncertu čellam ar orķestri, ko arī izpilda šodien.

Ievērojama vieta D. Kabalevska dairādē ir muzikāli, ko viņš komponē lugu uzvedumiem teātros un kino filmām. Viņš devī muzikālu lugu «Mēlnesības skola» un «Dombi un dēls» inecēlumiem Maskavas Dailes teātrī, tāpat kino filmām «Pēterburgas nakts», «Antons Ivanovičs dusmojas», «Pavlovs», «Musorgskis».

Kā īsts padomju mākslas aktivists D. Kabalevskis nenoslēdzas profesionālās darbības šaurajos ietvaros. Līdztekus tai viņš veic lielu zinātnisku un sabiedrisku darbu. D. Kabalevska vada muzikālās PSRS Zinātnu akadēmijas Mākslas vēstures institūtā un daudz laika ziedo sabiedriskajam darbam, viņš ir nenozurošs miera cīnītājs kustības dalībnieks. Nesen D. Kabalevskis ievēlēja par Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas locekli.

D. Kabalevska šīs dienas koncertā, kurā viņš veic diriģenta pienākumus, vado Latvijas PSR Radioinformācijas komitejas simfonisko orķestri, kā solists piedalās čellists Vissavienības un starptautisko konkursu laureāts D. Safrans.

Izcilā padomju komponista D. Kabalevska debija Rīgā, viena no ievērojamākajiem padomju izpildītājiem māksliniekam — D. Safrana piedalīšanās koncertā, koncerta interesantā programma, kurā bez 2. simfonijas pirmo reizi atskan koncertu čellam ar orķestri, operas «Kola Brīnions» uvertūra un tās divas starnspēles, — neapšaubāmi modina lielu interesi Padomju Latvijas galvaspilsētas muzikālās cēlētājos, visplašākajās darba lauz masās.

Rietumvalstu manevri Rožu pili

«Strupcelā!», «Izredzes vienoties!», «Bez cerībām!», «Solis uz priekšu!» — tādi un līdzīgi ir buržuāziskās Rietumu preses virsraksti, ar kādiem parādās Parīzes korespondentu un specialkorespondentu raksti Ņujorkas, Londonas, Romas, Briseles avīzēs par četru lielvalstu pārstāvju apspriedi Parīzē, kuras uzdevums, kā zināms, izstrādāt darba kārtību Ārlietu ministru padomes sesijā. Visu šo sensacionālo un pretunīgo virsrakstu nolūks ir viens: maldināt sabiedrisko domu par apspriedes gaitu un tās rezultātiem, pierakstīt sarunu faukšanu... Padomju Savienībai, bet vispātiesākās miera un sadarbības tieksmes... amerikāņu agresīvajiem imperialistiem. Tomēr sabiedriskās domas dezorientācija šodien rietumu diplomātiju un skribentiem vairs neizdodas: tautu politiskā apziņa un modrība cēlusies tādos apmēros, ka imperialistu propagandai aizvien grūtāk rast dzirdīgas ausis.

Tāpēc jo neapskaidrāmā stāvoklī atrodas mīstērs Džesens un viņa svita, kuriem pavēlēts izlaukt katru vienošanās iespēju, bet vainu par sarunu izjukšanu uzvelti tai valstij, pēc kuras iniciatīvas lielvalstu pārstāvji sapulējušies Parīzē. Rietumvalstis vairs neuzdrošinās atklāti nostāties pret lielvalstu sadarbību — pārāk populāra visās valstīs, un to vidū arī ASV, Anglijā un Francijā, ir ideja par «lielā četinieka» vienošanos, par 5 lielvalstu Miera pakta noslēgšanu. Džesens un Ko tāpēc spiesti manevrēt, viņiem jāizliekas, it kā arī viņu ideāls būtu četru lielvalstu vienošanās, bet, lūk, Padomju Savienība ir tā, kas traucē imperialistu mīermīlību (!) nodomu realizāciju.

Šādi mēģināt manevrēt, protams, no sāka gāla lemti kauna pilnā neveiksmē. Kā zināms, apspriedē Parīzē notiek apstākļos, kad rietumu imperialisti pastiprināti kurina jaunu pasaules karu. Nedzirdētais bruņošāns drudzis, vācu militarisma atdzimšana un Rietumvācijas ekonomiskā militarizācija, agresīvais amerikāņu imperialisma militāro bazu tīkla izplešanās — lūk, galvenie jauna kara sagatavošanas kādes posmi, kuri slēpi sevi asinainu negaisu pret mieru mīlošu cilvēci. Ar varenu brīdinošu spēku pāri pasaulei skan šodien nemirstīgā Lenina vārds: «Jāsedz noslēpums, kādā dzimst karš!»

Un sekojot nemirstīgā Lenina mācībai, miera nometnes avangards — Padomju Savienība — dižā miera karogņesēja biedra Stalina vadībā norauj vilts demokratu un miera draugu masku jauna kara kurinātājiem, piespiež viņus atkārt rūpīgi slēptos kara sagatavošanas plānus, atsedz viņu noziedzīgos manevrus. Padomju Savienība simtu miljonu mieru mīlošo cilvēku vārdā Parīzē izvirzījis kategorisku prasību apspriest četru lielvalstu bruņošāns ierobežošanas, Vācijas demilitarizācijas un amerikāņu militāro bazu jautājumus — kuri veido starptautiskā saspīlēuma mežlūkus punktus. Kā pie-nāgoti rūpīgi rietumdiplomāti lokās, lai izvairītos no padomju priekšlikumiem.

Mums nav iebildumu pret bruņošāns jautājuma apspriešanu — pazino rietumu divkoši, — bet ar nosacījumu, ka vispirms runāsim par kontroli, tad par līmeni un tad par bruņouma samazināšanu vispār. — Piedodiet, — jautās šeit katrs normale cilvēks, — kā var runāt par kontroli, ja nav ko kontrolēt, taču par kontroli var tikai tad runāt, kad vispirms vienojušies par to, ko kontrolēt? Un tālāk — par kādu bruņouma līmeni un par runāt, ja nav iepriekš panākta vienošanās par bruņouma samazināšanu. Taču ne par bruņouma kāpināšanas līmeni?

Vēl smagāks ir rietumu diplomātu stāvoklis otrā jautājumā — par Rietumvācijas demilitarizāciju. Imperialistisko valstu diplomātiskie pārstāvji lieliski zina, kādas cerības uz Rietumvācijas militāro ekonomisko potenciālu, uz tās landknechtu armiju liek Volstrits un Sittia. Bet Džeseps, Deiviss un Parodi apzinās arī, kādu varenu masu protesta kustību viņi pasaulē izraisījuši imperialistu piekoptā remilitarizācijas politikā Vācijā. Tāpēc viņiem atliek atkal — tāpat kā iepriekšējā jautājumā — manevrēt, viltot, melot. Piekļinot tādu taktiku, viņi Vācijas demilitarizācijas jautājumu kā «mazsvarīgu un neaktuālu» ierosina nobīdīt sarunu pēdējā vietā. ASV reakcionārā prese lien vai no šādas ārā, lai pierādītu, ka tas, kas pašreiz notiek Rietumvācijā, nav saistīts ar kādu nebut starptautisko nolīgumu neievērošanu.

Bet nav nepieciešams pierādīt, ka melns ir balns. Nav iespējams pierādīt, ka Rietumvācijā kara ekonomikas un ar-

mijas atjaunošana. Ruras — Lotringijas superkaitēkla radīšana nav saistīta ar četru lielvalstu Potsdamas vienošanās nekaitrīgu un noziedzīgu pārkāpšanu.

Rietumu diplomāti var manevrēt un tielieties. Potsdamas vienošanās ir tautu asinīm rakstīts dokuments — un tautas pratis panākt, lai ne-liela vēstures iznorantu sautina Vāģingtonā, Londonā un Bonnā respektētu to lēmumus. Varenā Eiropas tautas masu kustība pret Rietumvācijas pārvēršanu agresijas placdarmā ir nepārvarams šķērslis jauna kara kurinātāju tīkojumam.

Sai sakarā sevišķu nozīmi ASV imperialistu acīs iegūst viņu militārās bāzes, no kurām viņi ne tikai projektē sakt uzbrukumus demokratiskajām valstīm, bet kuras viņi arī izmanto kā izdevīgas pozīcijas cīņai pret Rietum-eiropas tautu protesta kustību. Amerikāņu agresori jau nokļāuši ar šādām agresīvajām bāzēm Anliju, Norvēģiju, Dāniju, Franciju, Itāliju, Tuvas Austrumus. Nēpāiet neviena diena, kur imperialistu prese nedraudētu uzbrukt Padomju Savienības un tautas demokrātijas valstīm tieši no šim bāzēm. Jo nepatīkamākā stāvoklī nonāca rietumu diplomāti Parīzē, kad Padomju Savienības deleģācija izvirzīja priekšlikumu apspriest šo bazu jautājumu kā tādu, kas rada saspīlējumu starptautiskā dzīvē.

Rietumu diplomātu apmulsums sakumā bija tik liels, ka Džeseps aizvānās līdz angalojumaam, ka ASV nesot nekādu bazu Eiropā! Un par cik viņš nākošā brīdī jau saprata, cik mēzīgu aplāmbu saplāpājis (bet līdz šai baltai dienai konā ar saviem koleģiem, nevar izdomāt nekā prātīgāku ko atbūt), viņš kā kakis karstu putru aniet šo jautājumu. Bet ar klusēšanu taust kā ar lielām runām vēl neviens fakts nav tieis apūzīts.

«Rietumvalstu diplomāti sprukās! — rakstīja nesen daņu laikraksts «Land og Folk». — Ja viņi noraidīs PSRS priekšlikumus, kara kurinātāju izolācija vēl vairāk pastiprināsies. Ja viņi turpināt pieņemt darba kārtību Ārlietu ministru padomē, tas ienesīs atslābumu starptautiskā dzīvē un pārvēlīs treknu svītru kara kurinātāju plāniem».

M. V.